Röportaj: **Haluk NURAY** *(TOBB Brüksel Temsilcisi)*

ALEXANDER LAMSDORFF: “Türkiye değişmeli, ama AB’nin kendisi de değişmeli”

Avrupa Parlamentosu üyesi Alexander Graf Lamsdorff, Türkiye’nin AB’ye katılım sürecinin iki temel düşünce etrafında şekillendiğin, bunların da Birliğin entegrasyon kapasitesi ve Kopenhag Kriterleri olduğuna işaret etti. Lamsdorf “Bu hususu da iki ayaklı olarak algılıyoruz. Türkiye değişmeli, ama AB’nin kendisi de değişmeli” vurgusunu yaptı.

Bilindiği üzere, geçtiğimiz haziran ayında yapılan Avrupa Parlamentosu seçimleri, parlamentoda "sağ" ve "sol" arasındaki alıştığımız dengede sağ lehine bir kayma ortaya çıkardı. Benzer bir eğilim Almanya seçimlerine de yansıdı ve iktidardaki "Büyük Koalisyon"un bozulmasına yol açtı. Her iki gelişme de Türk kamuoyunda, AB yolumuzun daha da zorlaşacağı algılamasına yol açtı; gönüllerde endişe ve kafalarda birçok soru yarattı. İşte tüm bu soruları Ekonomik Forum Dergisi adına, hem Alman siyasetinde hem de Avrupa Birliği politikaları üzerinde yetkiyle konuşabilecek, Türkiye'yi iyi tanıyan kıymetli bir siyasetçiye, Avrupa Parlamentosu üyesi Alexander Graf Lamsdorff'a yönelttik.

Avrupa Parlamentosu'nda, Almanya'da ve diğer bazı AB ülkelerinde gözlenen, siyaset yelpazesindeki sağa kayış Türk kamuoyunda bazı endişeler yarattı. İnsanlar bu kaymanın özellikle AB düzeyinde Türkiye ile ilgili politika ve yaklaşımlarda ciddi bir değişikliğe yol açıp açmayacağını merak ediyor. Siz, hem Alman politikasının son seçimlerde yükselen ve iktidar ortağı olan FDP'nin ileri gelen isimlerinden biri hem de Avrupa Parlamentosu'nun (AP) etkili bir üyesi olarak bu soruları en iyi şekilde cevaplandıracak konumdasınız. Benim şahsi düşüncem Almanya'nın Türkiye için özel bir önem taşıdığı yönünde. Sadece Almanya Türkiye'yi AB'ye taşıyabilir ve Almanya'nın tam mutabakatı olmadan tam üyeliğimiz gerçekleşemez. Bu konularda bize neler söyleyebilirsiniz?

Size katılıyorum. Türkiye'nin AB'ye daha da yakınlaşması için Almanya'nın iş birliği ve desteği kesinlikle gerekli. Ancak şunu da belirtmek isterim ki tek başına Almanya'nın desteği kâfi değil. Kararı 27 ülke birlikte alacaktır. Türkiye'nin tam üyeliği için karar verme anı geldiğinde (ben bu noktaya kurulmakta olan yeni Alman Hükümeti'nin iktidar döneminde ulaşacağımızı sanmıyorum) Almanya'da da diğer 26 ülke gibi durumu değerlendireceğiz. Dolayısıyla, dönem sonunda Malta, Estonya ve Kıbrıs da Almanya kadar önem taşıyacaktır.

Sizi anlıyorum. Grubunuz küçük ülkelerin AB karar alma sürecinde daha fazla ağırlık taşıması gerektiğinin savunucusu ve siz de şu anda bir AP üyesi olarak konuşuyorsunuz.

Evet, grubumuzun görüşü budur. Unutmayalım ki AB, üç büyük (Almanya, Fransa, İtalya) ve üç küçük ülke (Hollanda, Belçika ve Lüksemburg) tarafından, hepsinin mutlak eşitliği temelinde kuruldu. Süreç içinde bazı ülkelerin, küçük ülkelere karşı küçümseme ve kibir gösterdiği dönemler de yaşandı. Alman liberallerinin görüşü ise geleneksel olarak, her zaman bunun tam tersi olmuştur. Biz AB'nin sadece büyükler tarafından yönetilmesine hep karşı çıktık. Sosyal Demokratları, özellikle de eski Şansölye Schröder'i de bu nedenle hep eleştirdik. Sosyal Demokrat Parti'nin (SPD) aksine Hür Demokrat Parti (FDP), AB düzeyinde küçük ülkelere saygı duyulması ve onlara danışılmasından yanadır. Bizce,

Alexander Graf Lamsdorff kimdir?

Kont Alexander Lamsdorff, tanınmış bir siyasetçi ailenin genç neslini temsil ediyor. Örneğin amcası Otto Graf Lamsdorff, 1977-1984 yılları arasında Ekonomi Bakanı olarak ülkesine hizmet etmiş. Anayasa hukuku ve uluslararası ilişkiler eğitiminden sonra, 1987 yılında, henüz 30 yaşındayken, Hür Demokrat Parti (FDP) saflarında siyasete adımını atan Alexander Lamsdorff, 2000 yılından bu yana partisinin yönetim kurulunda yer alıyor. 1995 yılında girdiği Dışişleri Bakanlığı'ndaki görevinden 2004 yılında ayrılarak ilk kez Avrupa Parlamentosu'na seçilen ve geçen haziran ayında da ikinci kez seçilme başarısını gösteren Lamsdorff, halen Avrupa İçin Liberal ve Demokratlar İttifakı'nın (ALDE) Birinci Başkan Yardımcısı unvanını taşıyor. Lamsdorff'un, 2006 yılında üstlendiği ALDE Grubu'nun gölge Türkiye raportörlüğü görevini bu dönemde de sürdüreceğine kesin gözüyle bakılıyor.

AB'nin, Avrupa'nın yüzlerce yıllık anlaşmazlıklarının üstesinden gelebilmesinin sırrı birbirine saygı ve her üye ülkenin kesinlikle eşit haklara sahip olduğunun kabul edilmesinde yatmaktadır.

Almanya'da geçtiğimiz koalisyonda Türkiye politikasına dengeyi Sosyal Demokratların getirdiğine inanıyorduk. Yeni iktidar ortağı olan partinizin Türkiye politikası konusundaki bilinmezlik kamuoyumuzdaki endişenin sebebi olabilir. FDP, Almanya'nın Türkiye politikasını hangi yönde etkilemeye çalışacak?

Partimin Türkiye'ye yönelik politikalarında birkaç faktör çok etkili rol oynar. Öncelikle, Türkiye'yi önemli bir müttefik olarak kabul ediyor ve ona büyük değer veriyoruz. İnsanlar genelde Türkiye'nin ne kadar önemli bir NATO üyesi olduğunu unutuyor. Türkiye kesinlikle saygıyı hak eden bir ülke. Son zamanlarda çok aktif bir dış politika uygulamaya başladınız, örneğin Orta Doğu'da ve Ermenistan meselesindeki her iki gelişmeyi de memnunlukla karşılıyoruz. Türkiye, jeostratejik önemi olan ve dış politikada yapıcı bir rol üstlenen, büyük bir ülke.

AB'ye katılım sürecine gelince, analizimiz iki temel düşünce etrafında şekilleniyor: Birincisi, Birliğin entegrasyon kapasitesi dahil olmak üzere Kopenhag Kriterleri üzerinde odaklanıyor. Bu hususu da iki ayaklı olarak algılıyoruz. Türkiye değişmeli, ama AB'nin kendisi de değişmeli. Öte yandan, Türkiye ile ilgili tam üyelik kararının Alman Parlamentosu'nun önüne bu yasama döneminde geleceğini düşünmüyoruz. Yasama dönemimiz dört yıldır ve hiç kimsenin, en iflah olmaz iyimserlerin dahi, önümüzdeki dört yıl içinde tam üyelik noktasına gelineceğini gerçekci bulduğunu söyleyemeyiz. Zaten Kopenhag Kriterleri de belli bir takvim öngörmez. Biz öncelikle Türkiye ile ilişkilerin çok saygılı bir biçimde yürütülmesini talep edeceğiz. Ülkemizin Türkiye ile ilişkilerinde çok yapıcı ve olumlu bir rol oynayacağımıza da yürekten inanıyorum.

> "Göçmenlerin bulundukları ülkede **siyasi hayata katılmalarının** çok önemli olduğuna inanıyorum. Bu değerlendirmem Almanya'da yaşayan Türkler için özellikle geçerli."
>
> **ALEXANDER LAMSDORFF**
> Avrupa Parlamentosu üyesi

Peki, partinizin entegrasyon politikası hakkında neler söyleyebilirsiniz? Almanya'da iki buçuk milyondan fazla Türk ve Türk kökenlinin yaşadığını düşünürseniz bu konunun neden bizim için çok önemli olduğunu da anlarsınız.

Alman liberalleri on yıllardır entegrasyon politikasının öncüleri olmuş, hep en ön saflarda yer almıştır. Bu konuda yıllardır çok yapıcı bir rol oynuyoruz. Mesela bizzat ben, 1998 yılında FDP Genel Kuruluna bir karar taslağı sunarak, Alman vatandaşlığı olmayan uzun dönemli ikamet sahiplerinin, AB ülkelerinden olmasalar dahi yerel seçimlerde oy kullanabilmelerini istemiştim. Göçmenlerin bulundukları ülkede siyasi hayata katılmalarının çok önemli olduğuna inanıyorum. Bu değerlendirmem Almanya'da yaşayan Türkler için özellikle geçerli. Yarın benim şehrim Köln'e giderseniz, Alman vatandaşı olmayan ama on yıllardır orada yaşayan binlerce Türk'ün yaşadığını görürsünüz. Bu söylediğim parti olarak konuya yaklaşımımızı gösteren tek bir örnek, daha çok sayıda olumlu örnek verebilirim.

Biz hükümet dışı kaldığımız on bir yıl öncesinde de aynı görüşleri savunuyorduk ama şimdiki hükümet ortağımız Alman muhafazakârlarının da bu alanda bir hayli yol katettiğini görüyoruz. Artık onlar da Almanya'nın, göçmenlere ve entegrasyona çok daha sorumlu ve hassas yaklaşması gereken bir ülke olduğu gerçeğini daha fazla kabul etmiş durumda. Dolayısıyla yeni hükümetin bu konuda, yirmi yıl önceye göre çok daha olumlu ve yapıcı bir politika benimseyeceğini şimdiden söyleyebiliriz. Yirmi yıl önce muhafazakârlar göçü "çözümlenmesi" gereken bir konu değil "savaşılması" gereken bir konu olarak görüyordu.

Tekrar Brüksel'e dönelim isterseniz. Almanya'dakine benzer bir güç yelpazesi kaymasını birkaç ay önce de Avrupa Parlamentosu'nda gözlemledik. Sizce yeni oluşan AP, Türkiye meselesini nasıl ele alacak? Geçtiğimiz dönemin parlamentosunun yaklaşımından ciddi bir sapma, önemli bir değişiklik ortaya çıkabilir mi?

Öyle olmayacağını umuyorum. Geçen parlamento sizin "Türkiye meselesi" diyerek özetle ifa-

de ettiğiniz hususta son derece sorumlu davranmıştı. Bu konuda geniş bir mutabakat sağlanmıştı. Yeni Parlamento'da da EPP ve liberalleri hemen hemen aynı kişiler temsil etmeyi sürdürecek. Solda ise bazı değişiklikler olacak, örneğin Joost Lagendijk gitti. Umarım solun yeni yöneticileri ile de geçen dönemin iş birliği ve uzlaşı yaklaşımını tekrar yakalarız. Bu yaklaşım içinde, biliyorsunuz, hem adil hem de eleştirel olmaya çalıştık. Örneğin diplomasi alanındaki başarılarınızı alkışlarken, demokratikleşme alanında olup bitenleri, ya da "olmayanları" eleştirmekten geri durmadık. Türkiye'deki bazı iç gelişmeler AP'de ciddi endişe yarattı ama şimdi bunları tekrar etmeyeyim, parlamento zabıtlarında hepsi var. Ben şahsen geniş uzlaşıya dayalı bu yaklaşımımızın sonuçta dengeli ve adil bir değerlendirme ortaya çıkardığına ikna olmuş durumdayım.

Bazen eleştirinin tonu da içeriği kadar önem taşıyabiliyor. Türkiye'de geniş bir kesim demokratikleşme sürecindeki ve müzakerelerdeki yavaşlamanın en önemli nedeninin Sarkozy gibi politikacılardan gelen ölçüsüz eleştiriler ve güçlü ret mesajları olduğuna inanıyor. Bu durumda eğer parlamentonun eleştirilerinin tonu da ağırlaşacak olursa bu durum Türk kamuoyu tarafından çok olumsuz bir gelişme olarak algılanacaktır. AP'nin bu hususu da göz önünde bulundurması gerekir.

Evet, doğru söylüyorsunuz ama ben bir değişiklik olacağını hiç zannetmiyorum. Unutmayın ki Nicholas Sarkozy gibi politikacılar Avrupa Parlamentosu'nun ve onun Türkiye delegasyonunun üyesi değil. İnanıyorum ki bugüne kadarki raporlarımızın tonu son derece saygılı idi. Gerektiği kadar eleştirel, lazım olduğu noktalarda da olumlu ve yapıcı olmaya çalıştık. Bunun aynen devam etmesi gerekir kanaatindeyim. Türk dostlarıma hep şunu söylüyorum: Avrupa'dan bir örnek yaklaşımlar ya da "tek ses" şeklinde ifade edilen görüşler beklemeyin. AB, 27 ülke, 150 siyasi parti, farklı milli düzenlemeler ve daha da farklı siyasi karakterlerden oluşuyor. Bu yapı içinde birbirinden farklı hatta birbiri ile çelişen bakış açılarının karşınıza çıkması kaçınılmazdır.

Aksi takdirde "parlamento" olmazdı zaten!

Ulusal düzeydeki siyasetçiler de bir yandan AP'yi etkilemeye çalışıyor. Yine Sarkozy'yi

örnek olarak alalım, kendisi ülkesinin devlet başkanı olabilmiş bir muhafazakâr sağ politikacı, görüşlerini biliyorsunuz. Öte yandan, örneğin bir Alman Yeşil politikacı tamamen farklı görüşlere ve söyleme sahiptir ama bunların her ikisi de "Avrupa'dan sesler"dir, "Avrupa'nın sesi" değil. Bu durum da hâliyle sizde kafa ve duygu karmaşası yaratıyor. Bizim, politikacı ve özellikle de Türkiye-AB ilişkilerinin iyileşmesi için mücadele eden kişiler olarak görevimiz bu durumu sorumlu bir şekilde yönetmek. Avrupa'dan tek bir ses gelmeyeceği gerçeğini içselleştirmek de bunun bir parçasıdır; toplantılar için Brüksel ve Strasbourg'a düzenli olarak gelen TBMM'den dostlarımın bu gerçeği anlamış olduklarını görüyorum. Bazen medya, belli bir görüşü sanki Brüksel'de üretilmiş AB'nin ortak görüşü gibi öne çıkarıp, takdim edebiliyor. Öte yandan, hikâyenin ya da konunun sadece bir yönünü ya da sadece seçilmiş bazı görüşlerin takdimi şeklindeki bu uygulamayı doğru bulmasak bile basın özgürlüğü sınırları içinde kaldığını kabul etmemiz gerekir.

Türkiye-AB ilişkilerindeki yavaşlamanın sebeplerinden birisi de Kıbrıs. Ada'da halen süregelen çözüme yönelik müzakerelerden ne bekliyorsunuz? Aralık ayında Konsey'de neler olabilir?

Aralıkta Ankara Anlaşması'na Ek Protokol'ün uygulanması ile ilgili durum gözden geçirilecek ve eğer size şu andaki durumdan memnunum dersem gerçeği dile getirmiş olmam. Protokolü uygulamak, Türkiye'nin akdi yükümlülüğü. Ancak bu yükümlülük ne yazık ki halen yerine getirilmiş değil. Aralıkta bu durum gözden geçirilirken çok kritik bazı hususlar da masaya gelebilir.

Ada'daki görüşmelere gelince, umarım ilgili tüm taraflar çözüme yönelik olumlu tutumlar benimser. Taraflar derken kastım Güney ve Kuzey'in yanı sıra Yunanistan ve tabii Ankara da. Taraflardan birisi dahi mızıkçılık yaparsa sorun çözülemez ki! Dolayısıyla tüm taraflar sorumlu olmalıdır diyorum ve bu noktada daha önce hiç de yapıcı olmayan tutumlarını gözlemlediğimiz Kıbrıs Cumhuriyeti'ni özellikle zikrediyorum.

Liberal ekonomik değerleri savunan bir siyasi akımın mensubu olarak Türkiye'nin önüne çıkarılan, iş adamları ve öğrencilere dahi uygulanan vize ya da taşımacılık kotaları gibi teknik engeller konusunda neler düşünüyorsunuz? Bunlar biz Türkler için çok rahatsız edici uygulamalar ve sivil toplum olarak kalkmaları için gerçek bir çaba gösteriyoruz.

Vize konusunda şunu söyleyeyim; şu anda "Hadi vizeyi kaldıralım" demenin, siyaseten mümkün olduğu bir noktada değiliz. Önce gerçeği kabul edelim, vizenin kalkması mevcut durumda gerçekçi bir olasılık değil. Ancak ben şahsen beşinci özgürlük olarak adlandırdığımız bir hususun gerçek bir savunucusuyum. Çok iyi bildiğimiz dört özgürlüğe (mallar, hizmetler, sermaye, iş gücü) günümüzde beşincisini de eklemeliyiz: Bilginin serbest dolaşımı. Öğrenciler, öğretim görevlileri ve iş adamları için seyahat mümkün olduğunca kolaylaştırılmalıdır. Bu çok önemli çünkü bu durumdan her iki taraf da, hem Türkiye hem de AB yararlanacaktır. Taşımacılık kotaları konusunda da daha fazla serbestleştirme getirecek çözüm yollarından yanayız.

Size göre Türkiye-AB ilişkisinin gelecekte daha verimli olarak sürdürülebilmesi için kilit konular nelerdir?

Bence gerçekten en önemli husus, her iki tarafın da bu ilişkinin boyutlarını iyi kavramalarıdır. Türkiye-AB ilişkilerinin düzgün bir biçimde sürdürülmesi hayati önemdedir. Ama bunu yapmak kolay değil. Bu konu siyaseten çok tartışmalı, özellikle de bazı AB üyesi ülkelerde ama bir ölçüde Türkiye'de de. Benim inancım o ki, biz politikacılar, Ankara'da, İstanbul'da, Paris'te, Berlin'de, Londra'da, nerede olursak olalım bu konuya öneminin gerektirdiği saygıyla ve hassasiyetle yaklaşmalıyız. AP içindeki bazı arkadaşlarımızın söylemlerini hatırlayınca, bugüne dek bu noktayı yeterince güçlü vurgulayamamış olduğumuzu görüyorum.

Saygı ve gerçekçilik, Türkiye-AB ilişkilerini yönetirken esas alınması gereken iki temel ilke olmalıdır. Sözlerimize sadık kalalım ve en önemlisi de Kopenhag Kriterleri'ni esas alarak bizi hedefimize ulaştıracak yolda ilerleyelim.

1) Bu söyleşi, Almanya seçimlerinin hemen ardından 1 Ekim 2009 tarihinde yapılmıştır. Avrupa Parlamentosu'nun diğer gruplarının ileri gelen, etkili üyeleri ile de söyleşilerimiz devam edecektir.

2) Graf: Kont olarak tercüme edebileceğimiz bir asalet unvanıdır.